

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1942 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 229, hava fru *Ekendahl* och fru *Gustafson* hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning om komplettering av kungl. förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker med bestämmelser, som möjliggöra en effektivare kontroll vid beviljandet av rättighet att bedriva utskänkning av alkoholfria drycker och effektivare övervakning av rättighetens utövande».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker äger den, som innehar rättighet att i viss lokal eller å viss plats utskänka rusdrycker eller pilsnerdricka, rätt att i samma lokal eller å samma plats utskänka jämväl alkoholfria drycker. Därjämte kunna sistnämnda drycker tillfälligtvis utskänkas vid allmän sammankomst eller tillställning av den, som anordnat sammankomsten eller tillställningen (4 § 1 mom.). I andra fall tillkommer rätt till utskänkning av alkoholfria drycker allenast den, som erhållit tillstånd därtill eller i vissa fall gjort anmälan om att sådan utskänkning kommer att bedrivas (4 § 2 mom. första stycket). Bevis om tillstånd eller anmälan får ej meddelas den, som är omyndig eller i konkurstillstånd, och ej heller annan än den, som gjort sig känd för ordentlighet samt prövas i övrigt vara lämplig till rörelsens utövande (4 § 2 mom. andra stycket). Tillstånd till utskänkning av alkoholfria drycker erfordras, då någon vill bedriva sådan utskänkning, efter det honom meddelat förbud att utskänka alkoholfria drycker eller att försälja rusdrycker eller pilsnerdricka upphört att gälla, eller efter det honom meddelat tillstånd att försälja rusdrycker eller pilsnerdricka återkallats. Då utskänkningen är avsedd att bedrivas i lokal, där utskänkingsrörelse förut bedrivits, men upphört på grund av förbud eller återkallelse, erfordras även särskilt tillstånd. Vidare kan länsstyrelse på framställning av stadsfullmäktige eller kommunalstämma förordna, att inom viss kommun utskänkning av alkoholfria

drycker ej må bedrivas utan särskilt tillstånd. Ansökan om tillstånd skall göras skriftligen hos vederbörande länsstyrelse. Finner länsstyrelsen ansökan vara av beskaffenhet att böra bifallas, skall tillstånd meddelas att gälla tills vidare. Underrättelse om meddelat tillstånd skall lämnas vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd (5 §). För rätt till utskänkning av alkoholfria drycker i andra än nu nämnda fall erfordras i regel endast, att skriftlig anmälan göres i viss ordning. Har sådan anmälan skett och föreligger ej hinder, som avses i 4 § 2 mom. andra stycket, skall bevis utfärdas av vederbörande myndighet, att anmälan behörigen skett. Underrättelse härom skall meddelas nykterhetsnämnden (6 §).

I en vid 1941 års riksdag väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion II:91 hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida till ovannämnda förordning borde fogas föreskrifter av samma innehåll som i 13 § punkterna 3 och 4 i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. Genom oförmälda bestämmelser föreskrives bland annat, att ansökan om tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka ej må bifallas, därest densamma blivit avstyrkt, i stad av stadsfullmäktige och å landet av kommunalstämma. I sistnämnda motion framhölls bland annat, att den ohämmade konkurrensen på ifrågavarande område föranlett uppkomsten av en mängd små och mindre väl skötta företag, vilka utgjorde ett allvarligt hinder för skapande av en hög kafékultur.

1941 års bevillningsutskott, som efter därom i grundlagsenlig ordning framställt begäran mottagit yttranden av kontrollstyrelsen och vissa andra myndigheter, hemställde i sitt betänkande, nr 30, att oförmälda motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och denna hemställan godkändes av riksdagen. Såsom motivering härför anförde utskottet följande:

»I den föreliggande motionen har icke påvisats att gällande bestämmelser beträffande beviljande av tillstånd att utskänka alkoholfria drycker föranlett missförhållanden ur nykterhetssynpunkt. Såsom framgår av kontrollstyrelsens yttrande torde ett genomförande av motionärens förslag ej heller vara påkallat ur nämnda synpunkt och utskottet finner sig därför icke kunna biträda motionärens hemställan. Spörsmålet, huruvida en begränsning av antalet utskänkingsställen för alkoholfria drycker av andra anledningar än i nykterhetsbefrämjande syfte bör komma till stånd, sammanhänger med näringsfrihetslagstiftningen, varför utskottet saknar anledning att närmare ingå på denna fråga.»

Över den nu förevarande motionen har utskottet, efter därom i grundlagsenlig ordning gjord framställning, emottagit yttranden av *kontrollstyrelsen*, *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna* i *Östergötlands*, *Malmöhus*, *Göteborgs* och *Bohus* och *Västernorrlands län*.

Kontrollstyrelsen har återopat vad styrelsen anført i sitt yttrande över oförmälda vid 1941 års riksdag väckta motion. Med vidhållande av sin då uttalade uppfattning har styrelsen framhållit, att det från nykterhetssynpunkt icke torde föreligga behov av ändrad lagstiftning i fråga om nykter-

hetskaféerna. Styrelsen har därvid anført, att styrelsen icke funne det styrkt, att i fråga om utskänkningsställena för alkoholfria drycker sådana missförhållanden i nykterhets- och ordningshänseende eller i avseende å lokalernas inredning eller kundkrets föreläge, att från dessa synpunkter någon utredning om ändrad lagstiftning kunde anses erforderlig. Styrelsen funne en eventuell utredning om bättre anpassning av utskänkningsrörelsen till föreliggande behov icke böra ensidigt begränsas till att avse alkoholfria drycker utan böra omfatta jämväl pilsnerdricksutskänknigen. Huruvida statsåtgärder kunde vara erforderliga för att förebygga osunda affärsmetoder vid överlåtelse av rättigheter till utskänkning av alkoholfria drycker och vilka åtgärder, som i sådant fall företrädesvis borde tillgripas, hade styrelsen icke möjlighet att bedöma.

Överståthållarämbetet har tillstyrkt, att den i motionen förordade utredningen komme till stånd, samt till stöd härför anført bland annat, att skötseln av vissa nykterhetskaféer i huvudstaden lämnat mycket övrigt att önska. Gällande föreskrifter om utskänkning av alkoholfria drycker vore icke så avfattade, att myndigheterna kunde bringa utskänkningsställena för sådana drycker under effektiv kontroll. Enligt ämbetets mening kunde en höjning av nykterhetskaféernas standard icke åstadkommas, med mindre myndigheterna erhöle effektiva medel att från verksamheten avskilja sådana rörelseidkare, vilka visade sig icke vara i stånd att upprätthålla ordning och sedlighet i sina lokaler. För sådant ändamål syntes det nödvändigt, att myndigheterna erhöle rätt till friare prövning av ansökningarna om utskänkningstillstånd genom införande av behovsprövning på sätt som vore föreskrivet i fråga om utskänkning av pilsnerdricka.

Länsstyrelserna i Östergötlands och Västernorrlands län hava även tillstyrkt, att en utredning med i motionen angivet syfte komme till stånd.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har funnit förhållandena i länet icke påkallade, att utredning verkställdes i fråga om skärpt lagstiftning beträffande rätten att utskänka alkoholfria drycker. Därest behov av skärpta bestämmelser skulle anses föreligga, förordar emellertid länsstyrelsen, att tillståndsprövningen göres obligatorisk och att de meddelade tillstånden — då fråga är om annat än tillfällig utskänkning — begränsas till viss tid, högst tre år.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anført, att erfarenheterna från länet icke givit vid handen, att ändrade bestämmelser beträffande utskänningen av alkoholfria drycker skulle vara påkallade.

I anledning av vid innevarande års riksdag motionsvis väckt förslag har riksdagen på hemställan av första lagutskottet, som i utlåtande nr 40 förklarar sig anse behov av straffskärpning föreligga beträffande upprepade förseelser mot alkohollagstiftningen och mot förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, beslutat skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande skärpning av straffen för sådana förseelser samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet.

Såsom framgår av den ovan lämnade redögörelsen har riksdagen beslutat skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning rörande skärpning av straffen för upprepade förseelser mot bland annat förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Vad angår det i den nu föreliggande motionen framställda förslaget har utskottet genom vad i yttrandena över densamma anförts bibringats den uppfattningen, att missförhållanden i nykterhets- och ordningshänseende vid handhavandet av utskänknigen av sådana drycker ingalunda kunna anses vara en mera allmän företeelse. Emellertid synes det förhålla sig i viss mån annorlunda på vissa håll, exempelvis i Stockholms stad, där enligt vad som framgår av överståthållarämbetets yttrande nu gällande föreskrifter icke synas bereda möjlighet för myndigheterna att utöva en effektiv kontroll över utskänkningsställen för alkoholfria drycker. Då nu en utredning från andra utgångspunkter beslutats av riksdagen, synes jämväl den i förevarande motion begärda utredningen samtidigt därmed böra komma till stånd. Utskottet förordar fördenskull det i motionen framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 229 av fru Ekendahl och fru Gustafson, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om översyn av bestämmelserna i förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker i syfte att möjliggöra en effektiv kontroll rörande handhavandet av utskänknigen av sådana drycker samt för riksdagen framlägga de förslag, som därav må föranledas.

Stockholm den 2 juni 1942.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, Sjödahl, Egnell, Ekman, Bengtsson, Velande, Herman Ericsson* och *Sandström*; samt

från andra kammaren: herrar *Hagberg* i Malmö, *Björklund, Orgård, Falk, Lundell, Kilbom, Karlsson* i Grängesberg, *Jonsson* i Skedsbygd, *De Geer* och *Bladh*.